

car aquella aygua era al entrant d'aquella ciutat ---: ell somiava que per l'espital e per lo *pont*, hauria mèrit denant Déu», Lull (*Merav.* vii, § c, Ag. i, 233.3). «Com lo virtuos Mestre sabé que lo Rey e Tirant venien, féu fer dins lo port un gran *pont* de fusta, que plegava de terra fins a les galeres, tot cubert de peces de seda --- e lo Mestre entrà en la galera e féu exir en terra al Rey ---», JoMartorell (Ag. i, 338.19).

En docs. de l'època preliterària surt el mot, en forma més o menys llatinitzant però en frases de contingut ben local i català: «mittimus in appenditio de castro Avileto una vinea --- super *ponte* ---» a. 874, referint-se al pont que passava la Ribagorçana davant d'Aulet, el poblet aigües avall de Sopeira; «de ipso castro Leorte usque ad ipso *ponte*, ad ipso mercadale» sota Sant Pere de Burgal damunt la Pallaresa, a l'entrada de la vall d'Àneu a. 950 (Abadal, *Comtats de Pall. i Ribag.* ii, n.º 71, 162, pp. 322, 368).

Pont figura, és sabut, en bon nombre de NLL cpts., com *Pont de Montanyana*, *Pont de Molins*, *Pont d'Armentera*, *de Bar*, *de Cabrianes*, *de Claverol* etc.; i en l'avui important *Pont de Suert*, que abans a penes era poblat, i prengué nom de l'únic pont que existia ben fet en aquella comarca: per això no apareix fins a data tardana en la doc.: *Lo Pont de Suert*, a. 1240 o 1247 (BABL vii, 174), 1359 (CoDoACA xii, 24): abans nomenada solament la rodalia del pont, com *Suberte* o *Suverte*: com explico en *E. T. C.* (i, 202, 203, 206) tant *Suert* com *Sort* (abans *Saort* < *Soort*) són compostos del basc *zubi* 'pont' (ÇUBI-ÏRĪ-TI, ÇUB'-ÛRĪ-TI pròpiament 'a la vila del pont'); d'altres representants arcaics de *pont* en la toponímia del NO., *E. T. C.* i, 141.

Usual pertot, amb les esperades diferències de pron. dialectal: *pōn* (*pūn*) en els bisbats de Girona i Elna, *pōn* a la resta del cat. or., bal. i val. Deixem els usos peculiars, translaticis i fraseològics per als dicc. *AlcM* i *DAG.* (que en dóna molts de datats); i moltes cites en *BDC* xxi, 231a; afegint-hi només *pont volant*, add. del físic Fontserè al marge del seu *DOrt.*; i la curiosa acc. arqueològica menorquina *un pont* o *un pōn de bēns* 'barraca per a bestiar', que deurà el nom a la seva estructura cupular amb obertura a sota: «és com un *boer*: en feien si sobrava *pædrōy* en algun camp» (Ferreris); i sovint ho abreugen, simplement suprimint *bens*: parlant de petites edificacions que vèiem de lluny, terra endins: «tot allò són *ponz* i barraques» (Ciutadella, 1964). Vulgarment s'usa sovint equiparant-lo a 'arcada d'un pont': a Vilabella, del pont de la via damunt el riu Gaià en diuen *el(s) set pōns* perquè està format per set arcades (1964).

DERIV.: *Pontada*. *Pontalet* (*BDC* xiv, 56). *Pontana* (*BDC* xii, 58). *Pontar* 'cobrir amb un pont' [Verdaguer]: «Missatger del Altíssim --- / qui, per traure't a port, un pal te dóna, / per traure'hi un món, bé't donarà un vaixell. / —Sí, me'l darà —respon-li y per haver-la, / dels palaus de Neptú la millor perla, / jo tornaré l'Atlàntic a *pontar* / --- / A Ibèria torno, el Genovès exclama / ---», *Ail.* (concl. 9.c). «Arbre centenari / amorós *pontava* la soca torçada / perquè, sen-

se ajuda, / poguéssim pujar-hi», Alcover (*La Reliquia*, v. 24).

Pontarró [1965]: «Ad *Pontaron*» doc. ross., «ad *pontaronum* Sci. Andree» el 1225 referint-se a St. Andreu de Sureda, i l'*InuLC* n'aplega altres nou testimonis fins 1401 (amb grafies com *pontarron*, *ponterró* i anàlogues). Però també en textos del cat. central, com en un doc. de 1031 que parla de «*ipsum pontarono*» (*Cart.* de St. Cugat, ii, p. 172). Sovint es tracta només del pontet d'una sèquia: escrit *pontero* o *ponterons* s'anomena el d'un rec, quatre o cinc cops, en un doc. mall. de 1411 (Llucmajor: *BSAL* vi, 383a; Magí Canyelles, en la seva obra de mj. S. xvii sobre Manresa, posa una llista de tots els ponts i *pontarons* de sèquia de la ciutat; i no gaire lluny del Barcelonès: «a l'altra part del pont de fusta, a un mig quart de hora de la vila, és la hermita y capella de la Mare de Déu del *Pontarró* ---, y passa per la vora de la capella un regaronet de aigua y un *pontet*», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 90).

Altrament es tracta d'un mot d'ús comú a tots els dialectes de la llengua: en el Canigó, pujant de Torinyà cap a Balaig, es passa, ja prop d'aquesta ribera, per la partida dita *es puntañús*. Sembla obvi que en els parlars occidentals s'hagi de pronunciar (com creu *AlcM*) amb *o* de la síl·laba inicial, però de fet, sobretot en el domini valencià, el que se sent en molts llocs és amb una *u*: així ja en algun punt de Ribagorça SO.: *puntañon de Bendito* a la Pobra de Fantova (1965); *puntañó* a Fraga (*BDC* iv, 43); *lo Toll del puntañó* (Matarranya) en el riu d'Herbés (on potser es tracta d'alguna arcada natural de roca, car no hi ha pont per allà), 1962; vora del Xúquer, en una sèquia de Fortaleny hi ha el *puntañó de Sants* («no se l'enduu mai l'aigua», 1962); el «Camí del *Puntarró*» travessa el riu d'Albaida mig km. amunt de la vila (3º10' × 38º50'). No és una variant gaire fàcil d'explicar: potser simple dissimilació davant la *o* tònica, car el mall. PdAPenyà escrivia *puntona* en lloc de *pontona*, *Poes.* 43, i a l'Ebre diuen *puntó* (infra).

En lloc de *pontarró* es diu en part *pontarri* a Mall., *pontarro* emp. *Pontet*. *Pontinyol*. *Pontell*. Es podria suposar una variant d'aquest amb fonètica mossàrab en el nom de *Pontils*, llogaret cap al Gaià, no gaire aigües avall de StaColQ. (si bé el sufix *-ĪLE* sol tenir altres funcions; potser dissim. de *-ĪNUM*), cf. el lisboeta *Estoril* prolongament mossàrab de AESTUARI-ELLUM; però sembla que hem de descartar el mossàrab, tenint en compte que *pontil* 'petit pont' és avui lldg. (*TdF*) i ja n'hi ha un cas en un text de Montpeller en el S. xiii (*PSW* vi, 457); i en un doc. cat. de 1048, del *Cart.* de StCugat (i, 259, que no sé del cert si es refereix al Gaià): «affrontat in ipso torrente vacuo et per ipsum *pontilum*».

Pontatge [1334], amb referència al *pontatge* a pagar al *carraver*, a l'Ebre, veg. doc. tortosí de 1593 en Vergés Paulí (*Espurnes* v, 93); *pontatger*, del dicc. de MGadea, a acollir amb escepticisme, car més aviat es diu *ponter* [doc. mall. de 1434, i Lab. 1840]: en la nostra llengua, i fins a l'alt Aragó: «mentres passava lo